GEMEENTE WEERT

Redengevende omschrijving

Terrein voorburcht, gracht en schootsvelden Nijenborgh

Betreft de percelen kadastraal bekend gemeente Weert sectie S nummers:

- 5969, Biest 3 voorburcht met restanten poort en grachten
- 20, stadspark hoek Biest – Recollectenstraat
- 5507 (deels), stadspark aan de Kasteelsingel
- 5916 (deels), stadspark achter Recollectenstraat 5
- 5001 (deels), Kasteelsingel
- 5848 (deels), Biest,

met uitzondering van:

- die onderdelen die onder de bescherming als rijksmonument vallen
- perceel sectie S nummer 5970, Biest 1,

zoals aangegeven op bijgevoegde tekening.

Beschrijving

Het kasteelterrein van de Nijenborgh ligt ten noordoosten net buiten de historische vestingstad Weert aan de uitvalsweg de Biest. De historische ruïnes van de Nijenborgh vormen samen met de grachten en het omliggende open terrein een van de meest aansprekende zichtbare relicten uit het roerige verleden van Weert.
De Van Hornes, voormalige bewoners van het kasteel en Heren van Weert, hebben (misschien ongewild) een belangrijke rol gespeeld bij het proces van eenwording van Nederland in de zeventiende eeuw en later: in 1568 werden op de Grote Markt te Brussel de graven Lamoraal van Egmont en Philips van Horne (laatste graaf van Horne) onthoofd. Dit incident was mede de aanleiding tot het begin van de 80-jarige oorlog.
Het kasteel heeft sinds zijn oprichting rond 1440-1450 aanvankelijk voorspoedige, maar daarna ook woelige tijden meegemaakt. Het kasteel is in de zestiende en zeventiende eeuw regelmatig belegerd en door oorlogshandelingen gehavend. Tijdens de oorlogshandelingen van de tweede Spaanse Successieoorlog, rond 1702, wordt het kasteel dusdanig verwoest dat de ruïne van het kasteel niet meer wordt opgebouwd. In 1703 werd door de Raad van State de afbraak van de kasteelmuren verordonneerd tot een hoogte van maximaal 12 voet boven grachtniveau.
Uiteindelijk bleven bovengronds slechts delen van de hoofdburcht, de hoektorens, de centrale waterput en de toegangspoort tot de voorburcht bewaard. In de achttiende en negentiende eeuw hebben de ruïnes als 'steengroeve' gediend. Ondergronds zijn funderingen van gebouwen, kerkers, kelders en dergelijke bewaard gebleven. De brede gracht tussen hoofdburcht en voorburcht is geleidelijk dichtgeraakt en thans niet meer zichtbaar.
In 1841 wordt het kasteelterrein eigendom van toenmalig burgemeester Louis de Beerenbroeck. Ter plaatse van de hoofdburcht wordt op de fundamenten van de meest zuidelijke hoektoren een herenhuis gebouwd in classicistische stijl.
In 1923 wordt het kasteelterrein verkocht aan de familie Scheijmans. Zij vestigen een houthandel op de voorburcht en in enkele bijgebouwen op de hoofdburcht. De familie Scheijmans woont sindsdien in het herenhuis op de hoofdburcht en zijn er eigenaar van. Eind 2019 is de houthandel verplaatst naar het bedrijventerrein Kampershoek en thans is de voorburcht met het omringende gebied eigendom van de gemeente Weert.
Het terrein is van zeer grote betekenis mede voor de geschiedenis en stadswording van Weert. De omgang met de bovengrondse relicten, de terreininrichting en het ondergrondse archeologisch erfgoed dient bij elke ontwikkeling zorgvuldig te gebeuren. Daarnaast is het van belang ook in de toekomst een duurzaam behoud van het rijke bodemarchief te garanderen.

Situering en omvang

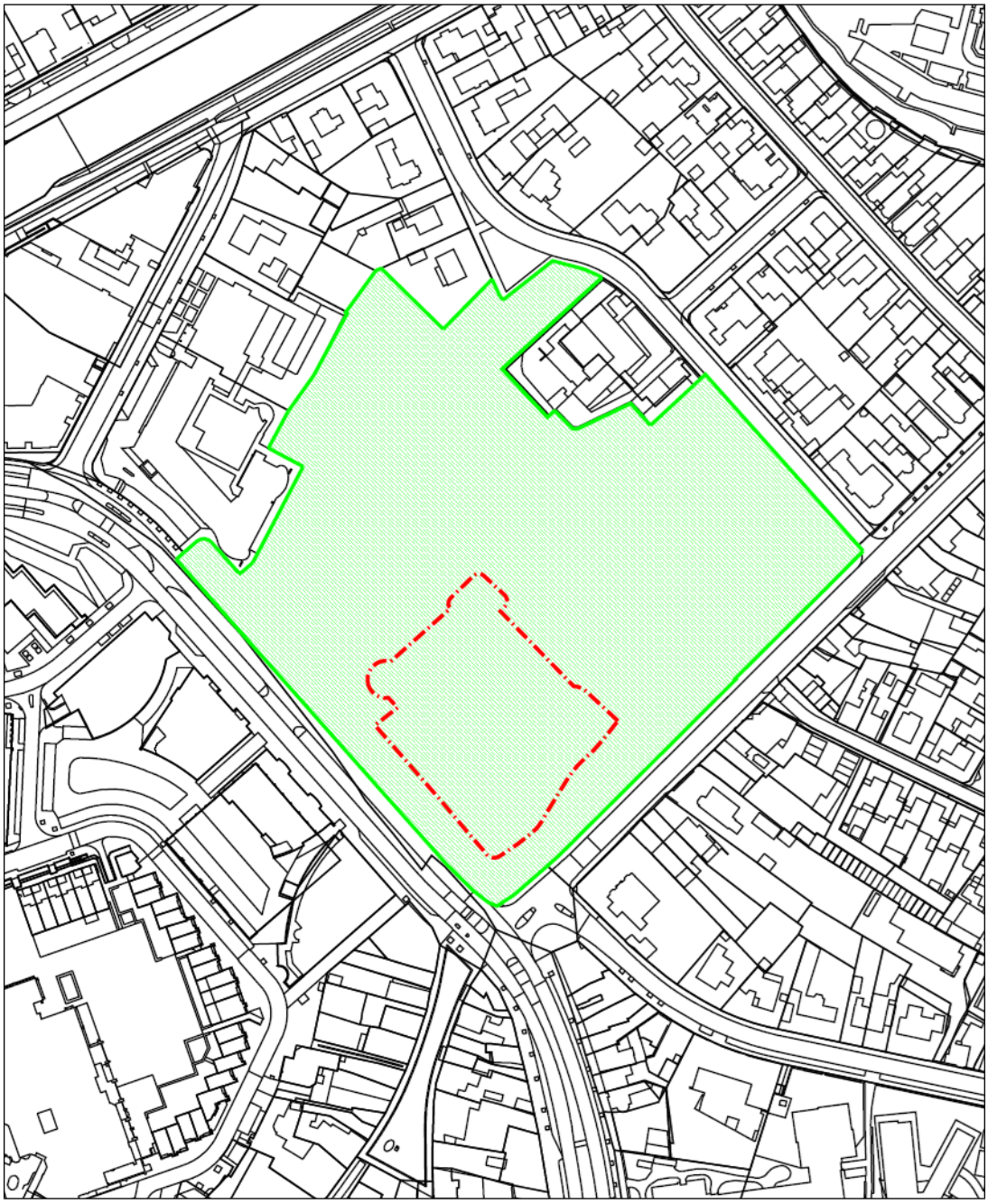

Begrenzing gemeentelijk monument
'Terrein voorburcht, gracht en schootsvelden Nijenborgh',
met uitzondering van de delen die bescherming genieten als rijksmonument.

Vastgesteld door burgemeester en wethouders van Weert op 30 juni 2020.

Waardenstelling gemeentelijk monument
'Terrein voorburcht, gracht en schootsvelden Nijenborgh

I Cultuurhistorische waarden

+++ belang van het complex als bijzondere uitdrukking van een culturele, sociaal-economische en geestelijke ontwikkeling;
+++++ belang van het object als bijzondere uitdrukking van een geografische, landschappelijke en/of bestuurlijke ontwikkeling;
+++ belang van het object als bijzondere uitdrukking van zowel een technische als een typologische ontwikkeling;
+++++ belang van het object wegens innovatieve waarde of pionierskarakter.

II Architectuurhistorische waarden

nvt bijzonder belang van het object voor de geschiedenis van de architectuur en bouwtechniek;
nvt bijzonder belang van het object voor het oeuvre van een bouwmeester of architect;
nvt belang van het object wegens de hoogwaardige kwaliteiten van het ontwerp;
nvt belang van het object wegens bijzonder materiaalgebruik en ornamentiek;
nvt belang van het object wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur (onderdelen);

III Stedenbouwkundige en ensemblewaarden

+++++ betekenis van het object als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch en stedenbouwkundig van internationaal belang is;
+++++ bijzondere betekenis van het object wegens de situering, verbonden met de ontwikkeling/ uitbreiding van de stad;
+++ bijzondere betekenis van het complex wegens de wijze van verkaveling, inrichting en de voorzieningen;
+++++ bijzondere betekenis van het object voor het aanzien van de stad;
+++++ belang van het object wegens de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing en de historisch-ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegens wateren en/of bodemgesteldheid;

IV Gaafheid en herkenbaarheid

nvt belang van het object wegens de architectonische gaafheid van ex- en/of interieur;
+++++ belang van het complex wegens de hoogwaardige architectonische kwaliteit van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, terreinaanleg e.d.)
+++++ belang van het object in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de landschappelijke omgeving;

V Zeldzaamheid

+++++ belang van het object wegens architectuurhistorische, bouwtechnische, typologische en functionele zeldzaamheid, eventueel verbonden met een bijzondere ouderdom;
+++++ uitzonderlijk belang van het object wegens één of meer van de onder I t/m IV genoemde kwaliteiten.

VI Archeologie

+++++ belang van het complex als bijzondere uitdrukking van historische ontwikkeling;
+++++ belang van het aanwezige bodemarchief als bron van kennis over het verleden;
+++++ de te verwachten gaafheid en informatiewaarde van het bodemarchief ter plaatse;
+++++ belang van de relatie met de stadsvorming van Weert en de historische betekenis daarvan.